Ankenævnet for Forsikring

943/14

Den 23. juni 2014 blev i sag nr. 85.115:

xxxxxxx xxxxxxxx
xxxxx xxxxxxxxxxx xx
xxxx xxxxx

mod

Nordea Pension
Klausdalsbrovej 615
2750 Ballerup

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har forsikring med dækning ved tab af erhvervsevne i Nordea Pension. Han klager ved sin advokat over, at selskabet har afvist at yde forsikringsdækning for et anmeldt tab af erhvervsevnen i perioden fra den 20/5 2011 til 30/6 2013.

Selskabet har anerkendt at yde forsikringsdækning efter den 30/6 2013. Selskabet har afvist at yde forsikringsdækning i perioden fra den 20/5 2011 til 30/6 2013 med henvisning til, at klagerens erhvervsevne ikke var nedsat i dækningsberettigende grad.

Selskabet har oplyst, at forsikringen giver ret til præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension, hvis forsikredes erhvervsevne nedsættes til halvdelen eller mindre af den fulde erhvervsevne. Der er 3 måneders karenstid.

Klageren er født i 1974 og er uddannet cand.merc.dat. Han er ansat som projektleder i en it-virksomhed. Han blev i 2009 og 2010 opereret for en godartet svulst i hjernestammen.

I brev af 23/9 2013 til nævnet har klagerens advokat bl.a. oplyst:

> "Denne sag drejer sig om, hvorvidt [klagerens] erhvervsevne er nedsat til halvdelen eller derunder af den fulde erhvervsevne i perioden fra 20. maj 2011 til 30. juni 2013, hvilket ifølge

forsikringsbetingelserne vil berettige ham til præmiefritagelse og udbetaling af invalideydelse i henhold til hans forsikringsaftale med Nordea.
...
Den 18. december 2009 blev [klageren] opereret for kavernøst hæmangiom, som er en godartet svulst i hjernestammen. Da den første operation ikke var vellykket, blev han opereret igen den 1. september 2010, og efter operationerne blev han fulgt på Hjerneskadecentret - BOMI.

Den 10. maj 2011 udarbejdede fysioterapeut ... en erklæring vedrørende [klagerens] syn og balance, jf. **bilag ...** Det er anført i konklusionen, at:

'[Klageren] er efter 2. operation især generet af dobbeltsyn og nedsat orientering og sikkerhed ved færden uden døre. Det kræver meget af ham feks. at krydse en befærdet vej og han føler sig ikke sikker i sin afstandsbedømmelse. Er mere træt end tidligere og bliver generelt hurtigt udtrættet.

I undersøgelsen ses fortsat restlammelse i højre side af kroppen, som i lettere grad påvirker gangfunktion og blandt andet fleksibilitet i kroppen. [Klageren] bevæger sig i let nedsat tempo i forhold til forventet for alderen og er mere stiv i sine bevægelser. Tempoet nedsættes yderligere ved samtidig krav om mentale opgaver, der giver et billede af at [klageren] anvender forholdsvis mange ressourcer på at kontrollere sin krop under bevægelse.

Der findes påvirkning af balancen såvel statisk - evne til at opretholde balancen i ro, særligt på højre ben alene, samt dynamisk - det vil sige balance i bevægelse. Ved test findes forsinkede afværgereaktioner til siderne og bagud, dog uden at [klageren] er faldtruet. Der ses ustabilitet under gangen, hvor [klageren] slingrer, når der er samtidige krav om hovedbevægelser. Der findes ved test nedsat evne til at stole på og bearbejde sanseindtryk fra specielt det indre øre (vestibulær sansen). I praksis betyder dette, at [klageren] er meget afhængig af informationer fra sit syn for at opretholde en sikker balance i bevægelse. Bliver således særligt udfordret ved gang på ustabilt underlag eller når der er krav om at anvende synet til andre funktioner - f,eks. holde øje med bilerne på vejen.

Synet er fortsat påvirket i form af dobbeltsyn i flere blikretninger, særligt udtalt mod venstre. Der er stadig let øjenmuskelparese og [klageren] bliver fulgt ved øjenklinikken i ... [Klageren] oplever ikke de store vanskeligheder i ro og oplever f eks læsetempo som habituelt.
Der findes ved test nedsat evne til at holde synet stabilt under bevægelse. (det vestibulære/oculære samarbejde).

Undersøgelsesfundene stemmer overens med skadesplacering i hjernestammen, hvor en stor del af den sansemæssige bearbejdning af syn, ledsans og information fra de indre øre finder sted. Øjenmuskelkernerne er ligeledes placeret i dette område og kan forklare de lette øjenmuskelpareser.

[Klageren] er afhængig af information fra synet for at opretholde en god balance og samtidig er synet ikke stabilt, særligt under bevægelse. [Klageren] bruger mange ressourcer på generel orientering og færden og det kan derved forklare, hvorfor det er så vanskeligt for ham at krydse en vej og at indkøbssituationer helst undgås, da der her er store visuelle krav samtidig med bevægelse. At [klageren] bruger så mange ressourcer på det syns- og balancemæssige har indirekte indflydelse på den samlede arbejdsevne, da det trætter ham rigtig meget.

[Klageren] er motiveret for selv at gøre en indsats, men har ikke overskud til at følge et ugentlig forløb.
Det vertikale dobbeltsyn som generer [klageren] i de fleste blikretninger har ikke så god træningsmæssig prognose, men er dog erfaringsmæssigt set bedret i andre træningsforløb. Det vurderes, at [klageren] kan have glæde af træning med fokus på øjenkontrol, synsstabiliserende øvelser samt specifik træning af hele balancesystemet med særlig fokus på vestibulær træning. Dette særligt for at lære at stole på informationer fra andre sanser end det dysfunktionelle, (substitution). Det kan anbefales at [klageren] tilbydes supervision i forhold til hvilke øvelser der er hensigtsmæssigt at udføre i hjemmet. I første omgang 5 x supervision med ca. 3 ugers mellemrum. Formålet er at [klageren] bliver mere fortrolig med at anvende synet i bevægelse så udtrætningen på sigt kan mindskes.'

I tilslutning hertil fremlægges status af 19. maj 2011 udarbejdet af neuropsykologerne ... og ... fra BOMI, jf. **bilag ...** Det er anført i konklusionen, at:

'Der er tale om en 36-årig mand, [klageren], som er opereret to gange for kavernøst hæmangiom og oplever fysiske mén af sygdommen/operationen i form af balanceproblemer, dobbeltsyn og fysiske gener især i højre side af kroppen. Generne forværres ved overbelastning, især ved balancekrævende aktiviteter eller for meget fysisk træning. Kognitivt fremstår [klageren] upåfaldende, men træthed forringer hans koncentrationsevne i perioder. De fysiske vanskeligheder begrænser således [klagerens] arbejdsevne betydeligt. Samtidig får man indtryk af et psykisk ubearbejdet sygdomsforløb, der giver stærke uhensigtsmæssige psykiske og angstprægede reaktioner på midlertidige forværringer i de fysiske symptomer.

[Klageren] arbejder ca. 15-20 timer om ugen og har under afklaringsforløbet været inde i en god 8 ugers periode med bedre fysisk og psykisk funktionsniveau, hvorved han har kunnet fastholde en arbejdstid på 20 timer/uge. Det vurderes usandsynligt, at [klageren] vil kunne nå fuld arbejdstid på 37 timer om ugen inden for det næste års tid, hvorefter man vil have et mere stabilt billede af den varige arbejdsevne. Man må dog forvente fortsatte mén af operationen, som kan påvirke arbejdsevnen og nødvendiggøre en række skånebehov. På nuværende tidspunkt er det dog for tidligt at lægge sig fast på et bestemt antal timer, da [klageren] fortsat er i fremgang.'

Som følge af generne efter lidelsen og de to operationer, indgav [klageren] den 8. juni 2011 ansøgning om udbetaling af invalideydelse og præmiefritagelse under forsikringen, jf. **bilag ...** I tilslutning hertil udfyldte [klagerens] egen læge samme dato Lægeattest ved nedsat erhvervsevne 1, der fremlægges som **bilag ...**

Under Nordeas behandling af [klagerens] ansøgning om udbetaling af invalideydelse og præmiefritagelse udarbejdede BOMI den 14. september 2011 Sluttillæg til status, august 2011, der fremlægges som **bilag ...** I sluttillægget anførte BOMI, at følgerne efter [klagerens] operation i hjernestammen nu var stationære, og at disse følger gav væsentlige og varige begrænsninger i arbejdsevnen, således at han kun er i stand til at arbejde 20 timer om ugen som beskrevet i det som bilag ... fremlagte statusnotat fra maj 2011.

Ifølge BOMIs afsluttende konklusion var de tidligere beskrevne skånehensyn stadig gældende, og det er væsentligt for [klagerens] arbejdsevne, at han i så høj grad som muligt kan trække på sin gamle viden og evner i sin arbejdsfunktion, således som det netop er muligt i hans stilling hos ...

For at fastholde den opnåede arbejdsevne over tid anbefalede BOMI, at [klageren] og ... fik mulighed for neurofaglig støtte og sparring, og i forhold til [klagerens] arbejdsevne bredt set

vurderede BOMI, at han ikke ville kunne øge arbejdstiden i en anden funktion, da nyoplæring i et nyt arbejdsområde ville være for energimæssigt krævende. Derudover konkluderede BOMI, at omskoling eller revalidering ikke ville kunne øge [klagerens] arbejdsevne.

Ved beslutning af 8. december 2011 bevilgede Jobcenter ... [klageren] fleksjob i henhold til lov om aktiv beskæftigelsesindsat §§ 69-70, jf. **bilag ...,** og den 9. december 2011 besluttede Jobcenter ... at bevilge ... tilskud til halvdelen af [klagerens] løn, jf. **bilag.** I fleksjobbet oppebar [klageren] er månedlig løn på, 42.500 kr., og kommunens månedlige løntilskud til ... androg kr. 19.441,41 (50% af kr. 38.882,83).

Som **bilag ...** fremlægges den af Jobcenter ... udarbejdede ressourceprofil, der lå til grund for jobcentrets beslutning om visitering af [klageren] til fleksjob og bevilling af løntilskud til ... Det er anført på side 3 i ressourceprofilen under overskriften *'Vurdering af ressourcer, udviklingsmuligheder og barrierer' at*

'[Klageren] har været i et afklaringsforløb ved Hjerneskadecentret BOMI, afklaring er pågået på nuværende arbejdsplads. [Klageren] har arbejdet 15-20 timer om ugen under afklaringsforløbet. Det vurderes usandsynligt at [klageren] på noget tidspunkt bliver i stand til, at øge arbejdstiden yderligere, [klagerens] arbejdstid/funktionsniveau er som nævnt mellem 15-20 timer pr. uge. Jf. vurdering fra Hjerneskadecentret BOMI.'

[Klagerens] egen opfattelse af sine ressourcer er gengivet på side 5 og 6 i ressourceprofilen, hvor følgende er anført:

'I forhold til fremtidige arbejdsforhold, er der nogle ting, som jeg føler er en barriere for at kunne komme tilbage i samme funktion. Disse skyldes de skjulte fysiske handicap, som er forårsaget af operationen. SYNET DER ER BOBBELT OG 'LANGSOMT' OPFATTENDE BEVIRKER AT JEG:

Har svært ved at færdes i omgivelser, hvor jeg skal orientere mig. Det kan være et sted med nye mennesker, hvor jeg skiftevis skal flytte mit blik. Et møde med 10 personer er meget udfordrende idet jeg har svært ved at fokusere og se skarpt. Dette især hvis jeg selv er stående eller i bevægelse. Eksempelvis er møde, hvor jeg er 'ordfører' og skal stå ved et whiteboard og forklare, er en forhindring, da mit syn trættes meget hurtigt og jeg derefter mister evnen til at fokusere efter kort tid.
Transport er et stigende problem. Tidligere har jeg kørt bil til og fra arbejde, og til mødet i løbet af arbejdsdagen. At fokusere under kørsel er en tilstand der er forværret i efteråret 2011 og jeg afholder mig nu helt fra al kørsel der varer over 10-15 minutter og helst ikke i mørke. Det betyder, at jeg kan være forhindret i at møde på arbejde enkelte dage grundet manglende transport muligheder. Transport under arbejdsdagen er helt udelukket, da jeg slet ikke færdes på veje, som jeg ikke har kendskab til eller som er meget trafikeret. Eksempelvis har jeg en kunde i ... og her ved jeg ikke hvordan jeg kan transportere mig derhen på de dage, hvor der er møde der.

HØJRE BEN BEVIRKER AT JEG:
Hvis jeg er udtrættet (både arbejde og privat) så har jeg svært ved at bevæge mig ned ad trapper. Her mangler jeg finmotorik til at styre balancen medens jeg går ned ad. På min arbejdsplads kan jeg bruge elevator, men eksempelvis, har de en stentrappe udendørs, hvor der ikke er gelænder. Der er 3-4 trin, men de er altid svære at komme ned ad når jeg skal hjem. Når det regner eller sner, skal jeg have hjælp for ikke at falde.

PSYKISK BEVIRKER JEG:

Der er ikke nævnt så meget om mine psykiske problemer. Jeg har været til psykolog sommeren 2010, julen 2010, da jeg har haft meget angst før og efter operationen. Når jeg mærker ændringer i min tilstand kommer denne angst stadig frem og den kan akut afbryde en arbejdsdag og give mig nedture, som BOMI beskriver. Dvs. en række uger, hvor jeg har det godt og en række uger, hvor jeg har det dårligt. Jeg føler det er noget fysisk men alle andre mener, det er en psykisk reaktion - og de har nok ret.

Samlet synes jeg der skal være nogle forudsætninger for min arbejdsgiver, som aflaster mig for ovenstående. Dvs. krav til arbejdsforhold:

1) *Maks 20 timer pr. uge inkl. hjemmearbejde*
2) *Forståelse for at jeg ikke kan styre agendaen for kundebesøg*
3) *Undgå opgaver med tidspres og absolut deadlines*
4) *Transport på arbejdsdagen er via en kollega i egen bil eller taxa (forståelse hvis jeg dage ikke kan skaffe transport til job)*
5) *Mødedeltagelse er maksimalt 1½ time*
6) *Arbejde ude hos kunder vil jeg gerne undgå. Pga. syn motorik udtrættes hurtigt i uvante omgivelser*
7) *Gerne fast plads da det koster energi at orientere sig*
8) *Generel forståelse af, jeg kan have dårlige dage og disse kommer med kort varsel.*

Man kan sige, at det nuværende job er ideelt fordi det rummer muligheder for at jeg kan holde mig i gang. En ny arbejdsplads vil være en katastrofe for mig og familien, og jeg vurderer, at det vil være urealistisk at jeg psykisk vil komme godt ud af en sådan omvæltning - og det er heldigvis ikke nødvendigt.

Som led i sin behandling af [klagerens] ansøgning om udbetaling af invalideydelse og præmiefritagelse, indhentede Nordea en neuropsykologisk erklæring af 22. december 2011 fra neuropsykolog, cand. Psych., ph.d. ..., og en neurologisk speciallægeerklæring af 27. januar 2012 fra speciallæge i neurologi ..., jf. **bilag ... og ...**

Om [klagerens] arbejdsevne er det anført i speciallægeerklæringen udarbejdet af ..., på side 5, at

'Funktionsniveauet vil være indskrænket, både hvad angår indskrænkningerne i erhvervsevne, i livsfunktion, og daglige funktioner i hjemmet. Den nylige tilkendelse af fleksjob med 50 % løntilskud bedømmer jeg giver god mening og ganske godt reflekterer de ressourcer og begrænsninger [klageren] må forventes at have. Livsfunktionen generelt vil være negativt påvirket; der er fx begrænset kapacitet til at køre bil, og mulighederne for generel udfoldelse må påregnes at være begrænsede (dette ud over at kunne varetage begrænsede gøremål i hjemmet, samt varetage job med faste rammer og begrænset arbejdsbyrde).'

Om [klagerens] arbejdsevne er det anført i speciallægeerklæringen udarbejdet af ..., at

'Der er ved efterfølgende vurdering hen over sommeren 2011, påvist en arbejdsevne med hidtidige arbejdsfunktion på ca. 20 timer ugentligt, hvilket har manifesteret sig i fleksjobordning fra kommunen i november 2011.

Denne bedømmelse modsvares meget godt af de symptomer og fund, som er følge til eksplorandens hjernestammeskade efter blødning og de 2 operationer.

Vanligvis anbefaler man en begrænsning af støj og tempo på arbejdsfunktionerne i forbindelse med hjerneskadetræthed/fatigue, men også den samlede arbejdstid søger man at begrænse.

Vanligvis anbefaler man en omlægning af mere komplekse arbejdsopgaver til mere rutinepræget funktioner.

Det fremgår ikke tydeligt, om man har gjort dette i eksplorandens tilfælde, men det vurderes overordnet at en arbejdsuge på nævnte tidslængde fordelt på tilstedeværelse og hjemmearbejde er realistisk.'

Ved brev af 17. februar 2012 meddelte Nordea [klageren], at han havde ret til præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension fra karensperiodens udløb den 1. august 2009 frem til den 19. maj 2011, jf. **bilag ...** Som begrundelse for denne afgørelse henviste Nordea navnlig til, at BOMI i sit notat af 19. maj 2011 (sagens bilag ...) havde oplyst, at [klageren] klarede arbejdsfunktionerne mere end halvdelen af en normal arbejdsuge, og at der fortsat ville være mulighed for yderligere fremgang over tid.

Det er imidlertid [klagerens] opfattelse, at Nordeas afslag på ydelser efter den 19. maj 2011 er uberettiget, idet han ikke er eller har været i stand til at arbejde op til 20 timer om ugen. Hverken Bomi eller kommunen havde foretaget en egentlig vurdering af, hvor mange timer [klageren] faktisk var i stand til at arbejde, og såvel Bomis som kommunens udtalelser, om at han kunne arbejde op til 20 timer om ugen, var baseret på [klagerens] tilkendegivelser om, at dette er hans ambition. Til dato har [klageren] imidlertid ikke været i stand til at nå dette mål, idet han reelt kun kan arbejde op til 15 timer om ugen.

Dertil kommer, at [klagerens] *effektive* arbejdstid svarer til væsentlig mindre end halvdelen af en normal arbejdsuge. Således bør vurderingen af [klagerens] indtjeningsevne knytte sig til hans evne til at 'producere', og uproduktive timer på arbejdspladsen skal ikke medregnes, når resterhvervsevnen skal vurderes.

Som beskrevet ovenfor lider [klageren] bl.a. under, at han ikke længere kan transportere sig imellem flere kunder på en dag og ikke kan udføre arbejde ude hos kunderne. Han har svært ved at koncentrere sig, han udtrættes hurtigt, har svært ved at orientere sig og må ofte afbryde arbejdet for at hvile sig.

Disse forhold bevirker, at han efter skaden må udføre andre opgaver, som er langt mindre indtægtsgivende, end de opgaver han kunne udføre inden skaden. Som dokumentation herfor fremlægges en oversigt over, hvad [klagerens] arbejdsgiver, ... har indtægtsført på baggrund af [klagerens] arbejde i perioden fra 2006-2013, jf. **bilag ...** Som det fremgår af oversigten, indtægtsførte ... 972.287 kr. i 2006, 2.014.690 kr. i 2007 og 1.425.376 kr. i 2008. I foråret 2009 blev [klageren] ramt af den første hjerneblødning, og i perioden derefter har ... årligt indtægtsført få hundrede tusinde kr. årligt på grundlag af [klagerens] arbejde.

Det fremgår endvidere af oversigten, at [klageren] siden hjerneblødningen i foråret 2009 har arbejdet mindre end 1/3 af den normerede tid, mens han i årene før hjerneblødningen arbejdede betydeligt mere end normeret.

Den 15. november 2012 påklagede [klageren] derfor Nordeas afslag på invalideydelse og præmiefritagelse for perioden efter den 19. maj 2011, men den 21. marts 2013 fastholdt Nordea sit afslag, jf. **bilag ...** Som begrundelse for sin fastholdelse af afslaget henviste Nor-

dea til, at [klageren] var i stand til at tjene mere end halvdelen af sin hidtidige løn beregnet som forskellen imellem hans løn i fleksjobbet og kommunens tilskud til ...

Efter klagerens opfattelse er der imidlertid ikke lighed imellem værdien af forskellen mellem [klagerens] løn og kommunens tilskud til ... og værdien af hans resterhvervsevne. Dette skyldes navnlig, at ... af sociale og medmenneskelige hensyn har valgt at opretholde [klagerens] løn som den var, inden erhvervsevnen blev nedsat, selvom den økonomiske værdi af arbejdsevnen er betydeligt mindre. Dette er således også årsagen til, at lønnen ikke er blevet reguleret i flere år.

Med virkning fra den 1. april 2013 forhøjede kommunen løntilskuddet til ... fra ½ til 2/3, jf. **bilag ...** Det er anført i bevillingsmeddelelsen, at *'Det er bevist, at [klageren] kan arbejde max 15 timer om ugen.'*

I forlængelse heraf bevilgede Nordea den 29. maj 2013 [klageren] invalidepension og bidragsfritagelse fra den 1. juli 2013 under henvisning til, at værdien af hans løn efter fradrag af løntilskud nu udgjorde under halvdelen af det normale for personer med samme alder og uddannelse i samme egn, jf. **bilag ...**

Nordea har imidlertid fastholdt sit afslag på at yde [klageren] invalidepension og præmiefritagelse for perioden 20. maj 2011 til 30. juni 2013, og det har derfor været nødvendigt at indbringe sagen for Ankenævnet for Forsikring.

ANBRINGENDER:

Ifølge fleksjobbevillingen kunne [klageren] i perioden fra 20. maj 2011 til 30. juni 2013 højst arbejde cirka 20 timer om ugen. Disse 20 timers ugentligt arbejde blev imidlertid udført under særlige skånehensyn, og [klagerens] *effektive* ugentlige arbejdstid var væsentligt lavere end 20 timer. [Klageren] har reelt ikke været i stand til at arbejde mere end ca. 10-15 timer om ugen, hvilket kommunen senere har fundet bevist.

Vurderingen af [klagerens] indtjeningsevne knytter sig til hans evne til at 'producere', og uproduktive timer på arbejdspladsen skal ikke medregnes ved opgørelsen af resterhvervsevnen. Derimod skal uproduktive timer på arbejdspladsen medregnes som tab af erhvervsevne.

Af sociale og medmenneskelige hensyn har ... valgt at opretholde [klagerens] løn som den var, inden erhvervsevnenedsættelsen, selvom den økonomiske værdi af erhvervsevnen er betydeligt mindre. Der er ikke således ikke ækvivalens imellem [klagerens] løn fratrukket kommunens løntilskud på den ene side og værdien af resterhvervsevnen på den anden side, sådan som Nordea påstår.

Som følge af helbredsforringelsen har [klagerens] erhvervsevne været nedsat med mindst halvdelen i perioden fra den 20. maj 2011 til den 30. juni 2013, og han opfylder derfor forsikringens betingelser for udbetaling af invalideydelse og præmiefritagelse i denne periode."

Dertil har selskabet i brev af 11/10 2013 til nævnet bl.a. bemærket:

"Vi har vurderet forsikredes erhvervsevne midlertidigt i forhold til hans tidligere erhverv som projektleder, som han ikke har kunnet varetage på grund af følger efter operation for en godartet svulst i hjernestammen. Når tilstanden har bedret/stabiliseret sig i sådant omfang, at den fremtidige erhvervsevne kan vurderes, er det ikke længere erhvervsevnen i forhold til det

konkrete erhverv men i forhold til generelt erhverv, der udgør grundlaget for, om forsikrede fortsat er berettiget til præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension.

Ved den neuropsykologiske testning hos ... er der upåfaldende testresultater uden påvisning af kognitive udfald, og det angives på den baggrund af ..., at en tilkendelse af fleksjob med 50 % tilskud '... ganske godt reflekterer de ressourcer og begrænsninger [forsikrede] må forventes at have.' ... vurderer ligeledes, at tilstanden må betragtes som stationær.

Vi har forelagt den neuropsykologiske undersøgelse for vores lægekonsulent, der er speciallæge i neurologi, som angiver, at 'Forløbet sammenholdt med den neuropsykologiske undersøgelse vurderes at begrunde et erhvervsevnetab på klart over 50 % i hidtidige erhverv, som jo er krævende netop vedr. omstillingsevne, varierende belastninger og evne til at 'være på', altså de egenskaber, som fortsat må skønnes klart og varigt afficeret. Derimod skønner jeg, at de neuropsykologiske deficits ikke alene kan begrunde et generelt [erhvervsevnetab] på 50 % eller derover.'

Det er i den neurologiske speciallægeerklæring fra ... angivet, at forsikrede klager over dobbeltsyn, balanceproblemer, føleforstyrrelser, taleproblemer samt træthed, hvorimod der ikke er beskrevet hukommelsesproblemer. Det konkluderes, at forsikredes træthed er det mest hæmmende forhold, og at de fysiske symptomer ikke er egentlig funktionshæmmende, men at de påvirker hans koncentrations- og udholdenhedsevne. Det fremgår ligeledes af speciallægeerklæringen, at man ved tilfælde af hjerneskadetræthed, som den forsikrede lider af, normalt vil begrænse støj og tempo i arbejdsopgaverne, og at der sammen med en reduceret arbejdstid også anbefales omlægning til mindre komplekse og mere rutineprægede arbejdsopgaver.

Speciallægeerklæringen fra ... har ligeledes været forelagt vores lægekonsulent, der er speciallæge i neurologi, og som fastholder sin tidligere vurdering af, at forsikredes erhvervsevne i hans tidligere erhverv kan anses for nedsat med halvdelen. Dernæst anfører han, at 'Imidlertid er de rent fysiske følger ikke af en sådan sværhedsgrad, at de i kombination med de anførte træthedsfølger, kan begrunde et generelt [erhvervsevnetab] på 50 % i fysisk og psykisk ubelastet erhverv med mulighed for hvilepauser.'

Det fremgår af statusattest fra BOMI, at forsikrede i sit arbejde som projektleder har en høj grad af omskiftelighed i hans daglige arbejde, da han arbejder med forskellige kollegaer fra opgave til opgave, og da han har mange forskellige projekter i gang på samme tid. Ligeledes skifter det fysiske arbejdssted, da størstedelen af hans arbejdstid bliver brugt ude hos kunderne. Det angives på den baggrund, at der er tale om et arbejde præget af et højt præstationsniveau, en høj grad af omskiftelighed og uforudsigelighed, og deraf følgende krav om fleksibilitet.

Af statusattesten fra BOMI fremgår ligeledes, at '[Forsikrede] har i princippet ingen begrænsninger i forhold til at løse sine arbejdsopgaver med høj kvalitet. Han bliver dog hurtigt udtrættet...' Det fremgår desuden at forsikrede udtrættes blandt andet når han skal have mange bolde i luften, når der stilles krav om balance fx i forbindelse med færdsel i trafikken, eller når han skal transportere sig i forbindelse med kundebesøg. I forbindelse med forsikredes sygdomsforløb har han bedt om at få lavet nogle tilpasninger, i form af blandt andet fast arbejdsplads, et rum at hvile sig, flere opgaver indenfor huset og at opgaver udenfor huset foregår tæt på hans bopæl. Men hans opgaver må grundet deres natur fortsat anses som præget af uforudsigelighed og krav om fleksibilitet.

Forsikrede har i sin ressourceprofil tilkendegivet, at han grundet hans synsproblemer har svært ved at færdes steder, hvor han skal orientere sig, for eksempel fordi det er nye omgivelser, eller fordi han er stående i kraft af funktion som mødeleder. Ligeledes har han svært ved at transportere sig, da han ikke kan køre bil ukendte steder, i mørke eller hvis turen tager over 10-15 minutter. Han er derfor afhængig af transport med andre for at kunne møde på arbejde, og han har været nødt til at ophøre med møder udenfor arbejdspladsen i løbet af dagen.

Forsikrede opstiller på baggrund af dette en række krav til hans arbejdsforhold i form af maksimal arbejdstid på 20 timer om ugen, forståelse for at han ikke kan styre agendaen for kundebesøg, undgå opgaver med tidspres og absolutte deadlines, transport til arbejde med kollega eller taxa, forståelse for at han nogle dage ikke kan møde på arbejde, mødedeltagelse maksimalt 1½ time, undgå arbejde ude hos kunder og fast arbejdsplads.

På trods af at forsikredes arbejdsgiver for så vidt muligt har efterkommet disse krav, så er forsikredes arbejdsopgaver naturligt af en sådan natur, at der fortsat i en stilling som projektleder vil være en del mødeaktivitet såvel indenfor som udenfor huset, ligesom opgaverne også vil være skiftende fra kunde til kunde i og med der fortsat er tale om forskellige projekter, hvor der ligeledes løbende vil være deadlines, der skal overholdes.

Et arbejde som projektleder er derfor dårligt foreneligt med, at ... anbefaler, at man ved valg af arbejdsopgaver til personer, der lider af hjerneskadetræthed begrænser støj og tempo i arbejdsopgaverne, og hans anbefaling af at der sker omlægning til mindre komplekse og mere rutineprægede arbejdsopgaver på reduceret arbejdstid.

På baggrund af dette finder vi, at forsikrede i et erhverv, hvor han har mulighed for at arbejde på reduceret tid, hvor han ikke er underlagt tidspres og har ro til at varetage sine arbejdsopgaver og hvor opgaverne er af en mindre kompleks karakter, ville være i stand til at varetage et arbejde med mere end halvdelen af en normal arbejdsuge, og at han i en sådan ansættelse ville være i stand til at opretholde en indtjening på mere end halvdelen af hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige med lignende uddannelse og alder.

Dette understøttes af at forsikrede i hans fleksjob har opretholdt en løn på kr. 23.059 eksklusiv tilskud fra kommunen i et job, hvor de ovenfornævnte skånehensyn ikke er til fulde er tilgodeset.

Indtjening
Det fremgår af forsikringsbetingelserne § 8, afsnit A, stk. 3, at 'Nedsat erhvervsevne, der berettiger til udbetaling af invalidepension og/eller præmiefritagelse, foreligger, når den forsikrede ikke længere skønnes at være i stand til ved passende beskæftigelse - bedømt under hensyn til forsikredes nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse - at tjene mere end 1/3 af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.' Da forsikredes forsikring er tegnet som led i hans ansættelse ved hans arbejdsgiver ... skal erhvervsevnen dog blot være nedsat med halvdelen førend der er ret til præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension.

Forsikrede har været ansat i fleksjob hos sin hidtidige arbejdsgiver ..., hvor der ydes et tilskud på kr. 19.441 om måneden, hvilket svarer til halvdelen af minimumslønnen på kr. 38.882. Forsikrede oppebar inden sin sygdom en løn på kr. 42.500 om måneden, som han også får efter at være tilkendt fleksjob. Fratrukket tilskuddet på kr. 19.441 om måneden har han således påvist at være i stand til at tjene kr. 23.059 om måneden, hvorfor erhvervsevnen

heller ikke ud fra et indtjeningsmæssigt kriterium, kan betragtes som nedsat med halvdelen i ethvert erhverv.

At forsikredes erhvervsevne ikke kan anses for nedsat med halvdelen eller mere, når han har tjent mere end halvdelen af sin hidtidige løn, er også understøttet i tidligere praksis fra Ankenævnet for Forsikring jf. blandt andet kendelsen i sag 67.710, hvor Ankenævnet udtaler, at 'Da klageren udnytter sin erhvervsevne med mere end 1/3, og da et indtægtstab på over 2/3 ikke er godtgjort, finder nævnet ikke anledning til at kritisere selskabets afgørelse'

Da vi modtager oplysninger fra forsikredes advokat, om at tilskuddet i fleksjobbet er ændret til to tredjedele, finder vi det dokumenteret, at forsikredes indtjeningsevne er reduceret i en sådan grad, at erhvervsevnen kan betragtes som nedsat med halvdelen eller mere, hvorfor vi efter karensperiodens udløb har genoptaget tilkendelsen af præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension.

Opsummering
Ud fra en samlet vurdering af forsikredes helbredsforhold, samt den indtjening han har opretholdt i perioden 20. maj 2011 til 30. juni 2013, finder vi det ikke dokumenteret, at hans erhvervsevne i den pågældende periode kan betragtes som nedsat med halvdelen eller mere af den fulde erhvervsevne i et erhverv, hvor der er taget hensyn til hans skånehensyn i form af nedsat arbejdstid, ingen tidspres, ro til at varetage sine arbejdsopgaver og opgaver af mindre kompleks karakter."

Med henvisning til selskabets bemærkninger har klagerens advokat i brev af 18/12 2013 til nævnet bl.a. påpeget:

"Som beskrevet i klageskriftet på side 7, forhøjede kommunen med virkning fra den 1. april 2013 løntilskuddet fra 1/2 til 2/3 med den begrundelse, at '*det er bevist, at [klageren] kan arbejde max. 15 timer om ugen'.* Forhøjelsen af løntilskuddet skete således ikke på grund af en forværring af [klagerens] erhvervsevne men på grund af, at man først da fandt de længe gældende faktiske forhold bevist. Bortset fra forhøjelsen af løntilskuddet, var [klagerens] situation således den samme før som efter den 1. april, hvor løntilskuddet blev forhøjet.

Der er derfor ikke belæg for Nordeas bemærkning om, at selskabet bevilgede præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension fra den 1. juli 2013, fordi der var sket en *'forværring'.*

Hvad angår speciallægeerklæringerne fra ... (sagens bilag ...) og af ... (sagens bilag ...) anfører Nordea, at selskabet har forelagt disse for sin egen lægekonsulent, som på det grundlag har udtalt sig om størrelsen af [klagerens] erhvervsevnetab. Efter [klagerens] opfattelse er lægekonsulentens vurdering imidlertid uden relevans for sagen, eftersom erhvervsevnetabsvurderingen omfatter en *økonomisk* vurdering af, hvorvidt [klageren] er i stand til at tjene mere end halvdelen af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Nordeas interne lægekonsulent har efter det oplyste ingen forudsætninger eller kompetence til at foretage en sådan økonomisk vurdering, og Nordea har da heller ikke fremlagt dokumentation for, hvilket grundlag den økonomiske vurdering er foretaget på.

Hvad særligt angår speciallægeerklæringen fra ..., oplyser [klageren] i øvrigt, at han ikke i forbindelse med undersøgelsen blev udspurgt om sine jobfunktioner eller om arbejdets belastning. ... har derfor ingen viden om disse forhold.

11. 85.115

Hvad særligt angår speciallægeerklæringen fra ..., oplyser [klageren], at heller ikke han spurgte til jobfunktioner eller arbejdets belastning. ... havde derfor heller ikke konkret viden om disse forhold, da han afgav sin erklæring.

...s udtalelse om, at der var påvist en arbejdsevne med hidtidige arbejdsfunktioner på ca. 20 timer ugentligt, baserer sig i øvrigt på en oplysning fra [klageren] om, at dette var hans ambition. Det var derimod endnu ikke blevet en realitet.

Det er ikke korrekt, når Nordea anfører, at [klageren] vil være i stand til at arbejde mere end halvdelen af en normal arbejdsuge, og at han vil være i stand til at opretholde en indtjening på mere end halvdelen af, hvad der var sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige med lignende uddannelse og alder, hvis han får mulighed for at arbejde på reduceret tid, hvor han ikke er underlagt tidspres og har ro til at varetage arbejdsopgaver af mindre kompleks karakter. [Klagerens] helbredsgener påvirker ham nemlig i ethvert erhverv, og i hans aktuelle jobfunktion er der taget stort set alle tænkelige skånehensyn. Det er således også anført i den som bilag ... fremlagte afgørelse, hvorved [klageren] blev visiteret til fleksjob, at

'Din erhvervsevne vurderes ikke at kunne øges i anden arbejdsfunktion, da nyindlæring af et nyt arbejdsområde vil være urealistisk idet det vil kræve store energimæssige ressourcer og være så krævende, at det ikke vurderes at være en realistisk mulighed at omplacere dig i andet arbejde. I den nuværende/ansættelse/arbejdsfunktion, bruger du din viden og erfaringer, som du har erhvervet inden din sygdom og medfølgende hjerneskade.'

Hvad angår [klagerens] indtjeningsevne, er det allerede anført i klageskriftet, at han i perioden 20. maj 2011 - 30. april 2013 reelt ikke var i stand til at arbejde mere end 10-15 timer om ugen, hvilket kommunen - som ovenfor nævnt - også senere har fundet bevist.

Af sociale og medmenneskelige hensyn har ... valgt at opretholde [klagerens] løn som den var inden erhvervsevnenedsættelsen, selv om den økonomiske værdi af erhvervsevnen er betydeligt mindre. Selv når løntilskuddet er fratrukket, er en stor del af den løn, som ... betaler til [klageren], ikke et produkt af [klagerens] erhvervsevne, og ved vurderingen af [klagerens] erhvervsevnetab skal der derfor bortses fra denne del af lønnen, ligesom der skal bortses fra den del af lønnen, hvortil der ydes løntilskud.

Der er således ikke ækvivalens mellem [klagerens] løn, fratrukket kommunens løntilskud på den ene side, og værdien af resterhvervsevnen på den anden side, sådan som Nordea påstår.

I tilslutning hertil fremlægges oversigt over [klagerens] tidsregistrering for perioden 23. maj 2011 til 1. juli 2013, jf. **bilag ...** I perioden har [klageren] registreret 1.163,25 timers arbejde, som fordelt over 110 arbejdsuger og fratrukket ferie, svarer til 100 ugers effektivt arbejde. Efter denne beregning har [klageren] således arbejdet 11,63 timer om ugen i gennemsnit.

Henset hertil - og til det af kommunen anførte om, at [klagerens] resterhvervsevne ikke vil kunne øges i en anden arbejdsfunktion - må det anses for bevist, at [klageren] opfylder vilkårene i forsikringen om, at hans generelle erhvervsevne er nedsat med mere end halvdelen."

Heroverfor har selskabet i brev af 22/1 2014 til nævnet bl.a. påpeget:

"I forhold til vurderingen af forsikredes evne til at tjene penge lægger forsikredes advokat vægt på, at forsikrede i perioden den 20. maj 2011 til den 30. juni 2013 reelt ikke var i stand til at arbejde mere end 10-15 timer om ugen, og at han kun opretholdte sin løn af sociale og

medmenneskelige hensyn fra arbejdsgiveren. Dette ændrer dog ikke på, at forsikrede i perioden har opretholdt en løn på mere end halvdelen af, hvad han tidligere var i stand til at tjene. Det er i øvrigt vores vurdering, at det er rimeligt at antage, at forsikredes tidligere indtjening svarer overens med, hvad der er almindeligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Dermed er betingelserne for ret til præmiefritagelse og udbetaling af invalidepension ikke opfyldt i perioden, hvilket også understøttes af tidligere praksis fra Ankenævnet for Forsikring. Vi henviser her blandt andet til kendelserne 80.128, 75.186 og 75.983."

Efterfølgende er klagerens advokat og selskabet fremkommet med yderligere bemærkninger i brev af 31/1 og 12/2 2014 til nævnet.

Nævnet har modtaget en række bilag, herunder diverse lægelige og kommunale akter.

Nogle af de modtagne bilag gengives i uddrag nedenfor.

Af den kommunale ressourceprofil fremgår bl.a.:

"**Arbejdsmarkedserfaringer**

Dato:	**Beskrivelse:**
10/11/11	[Klageren] er ansat i en københavnsk IT-virksomhed, hvor han fungerer som projektleder på opsætning af IT-systemer hos andre virksomheder. Der er en høj grad af omskiftelighed omkring [klageren] i hans daglige arbejde, da hans team af kollegaer skifter efter den enkelte arbejdsopgave, og han har mange forskellige projekter i gang samtidig, hans fysiske arbejdsplads skifter også i forhold til, hvilket projekt han arbejder på. I [klagerens] funktion tilbringer han meget lidt tid i huset og bruger størstedelen af sin arbejdstid ude hos kunderne. Der er således tale om et arbejde præget af et højt præstationsniveau, en høj grad af omskiftelighed og uforudsigelighed og dermed krav om fleksibilitet. ... socialrådgiver
14/12/10	Siden [klageren] blev sygemeldt og frem til nu har [klageren] i perioder haft genoptaget sit arbejde delvist.
19/02/10	[Klageren] oplyser d. 11/12-2009: Fra 1997 til 1999 arbejdede [klageren] som udvikler hos ... Fra 1999 til 2001 arbejdede [klageren] som projektkoordinator i ... Fra 2001 til 2005 arbejdede [klageren] som arkitektudvikler hos ... Siden 2005 har [klageren] arbejdet som IT-projektleder hos ...

...

Dato:	**Beskrivelse:**
07/11/11	[Klageren] har modtaget løn under hele sygeforløbet, ægtefælle er i arbejde, der kan således ikke peges på udviklingsmuligheder i forhold til økonomi, idet der ikke har været ændringer i familiens økonomi. Der vurderes ej heller behov for udvikling i forhold til netværk."

Af klagerens pensionsoversigt fremgår bl.a:

13. 85.115

"Særlige vilkår til forsikrings-betingelserne: Ret til fuld præmiefritagelse respektive udbetaling af fuld invalideydelse opnås, hvis erhvervsevnen nedsættes til 1/2 eller derunder af den fulde erhvervsevne."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**§ 8. Invalidepension, præmiefritagelse og invalidesum ved nedsat erhvervsevne**

A. Invalidepension og præmiefritagelse

Generelt

Er forsikringen oprettet med ret til invalidepension og/eller præmiefritagelse ved nedsat erhvervsevne, gælder følgende regler:

Forsikrede har ret til invalidepension og/eller præmiefritagelse, hvis forsikrede får nedsat sin erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde, uden at det skyldes forsæt, således at erhvervsevnen er nedsat til 1/3 eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Nedsat erhvervsevne, der berettiger til udbetaling af invalidepension og/eller præmiefritagelse, foreligger, når den **forsikrede ikke længere skønnes at være i stand til ved** passende beskæftigelse - bedømt under hensyn til forsikredes nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere virksomhed - at tjene mere end 1/3 af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.

Subjektive klager over smerter, gener o. lign., berettiger ikke til invalidepension og/eller præmiefritagelse, medmindre der ved lægelig eller anden helbredsmæssig undersøgelse kan påvises objektive tegn på, at erhvervsevnen er nedsat i tilstrækkelig grad.

Udbetaling af invalidepension og/eller præmiefritagelse kan gøres betinget af, at forsikrede deltager i en relevant helbredsfremmende behandling, herunder genoptræning.

Den omstændighed, at der tilkendes forsikrede en ydelse fra det offentlige, giver ikke i sig selv ret til invalidepension og/eller præmiefritagelse.

Forløbet i forbindelse med vurderingen af den nedsatte erhvervsevne.

Første gang, der tages stilling til, om forsikrede er berettiget til udbetaling af invalidepension og/eller præmiefritagelse, vurderes den nedsatte erhvervsevne i forsikredes **nuværende** erhverv. Er erhvervsevnen i det nuværende erhverv nedsat i tilstrækkelig grad, er forsikrede berettiget til invalidepension og/eller præmiefritagelse i en periode, som fastsættes af selskabet.

Hvis erhvervsevnen stadig er nedsat i tilstrækkelig grad efter periodens udløb, kan udbetalingen af invalidepension og/eller præmiefritagelsen fortsætte i en ny periode osv.

Som nævnt vurderes i første omgang den nedsatte erhvervsevne i forsikredes nuværende erhverv. Når erhvervsevnen er stationær eller senest 18 måneder efter, at udbetalingen og/eller præmiefritagelsen er begyndt, er det ikke længere erhvervsevnen i det nuværende erhverv, der er afgørende for, om udbetalingen og/eller præmiefritagelsen kan fortsætte. Det afgørende er herefter, om den **generelle** erhvervsevne er nedsat. Ved den generelle erhvervsevne forstås erhvervsevnen i både forsikredes nuværende erhverv og i andre erhverv.

14. 85.115

Ved vurdering af forsikredes nedsatte **generelle** erhvervsevne foretager selskabet også et skøn over, om forsikrede anses for egnet til omskoling eller uddannelse. Skønnes forsikrede egnet til omskoling eller uddannelse, anses erhvervsevnen ikke for at være nedsat. Dog tages der i det konkrete tilfælde stilling til om, og i bekræftende fald med hvilke beløb, selskabet kan yde støtte under omskoling eller uddannelse.

Når erhvervsevnen i forsikredes eget erhverv eller den generelle erhvervsevne vurderes, er det uden betydning, om forsikrede efter eventuel helbredsfremmende behandling (herunder genoptræning), omskoling eller uddannelse vil have svært ved at få arbejde, fx pga. beskæftigelsessituationen."

Nævnet udtaler:

Det fremgår af sagen, at klageren i foråret 2009 fik en hjerneblødning, at han den 18/12 2009 blev opereret for en godartet svulst i hjernestammen, og at selskabet efter udløbet af en 3 måneders karensperiode udbetalte invalidepension i perioden 1/8 2009 til 19/5 2011. Selskabet har efter en ny karensperiode besluttet at udbetale invalidepension fra den 1/7 2013. Kommunen forhøjede pr. 1/4 2013 løntilskuddet til klagerens arbejdsgiver fra 1/2 til 2/3.

Nævnet finder, at selskabet har været berettiget til pr. 20/5 2011 at overgå til at vurdere klagerens generelle erhvervsevne.

Således som sagen foreligger oplyst, finder nævnet at kunne lægge til grund, at klageren i perioden fra 20/5 2011 til 30/6 2013 modtog 42.500 kr. i løn fra sin arbejdsgiver, hvoraf kommunen i en periode ydede tilskud med 19.441 kr.

Efter sin gennemgang af sagen, herunder oplysningerne om klagerens indtægtsforhold, finder nævnet, at klageren ikke har bevist, at han som følge af sin helbredsforringelse, ikke var i stand til ved passende beskæftigelse – bedømt under hensyn til hans helbredstilstand, uddannelse og tidligere virksomhed – at tjene mere end halvdelen af, hvad der i samme egn var sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.

15. 85.115

Det forhold, at klageren ifølge sin advokat kun har opretholdt sin løn af sociale og medmenneskelige hensyn fra arbejdsgiverens side, kan ikke føre til andet resultat.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Marianne Højgaard Pedersen
formand